



1. Heyden s. Joh. Huld. diff. de autore
 suspiriorum inenarrabiliu Halb 1724
2. Hitzij Andr. Adif. diff. II. de unitate
 Dei et von der wofflanft. Tubingz 1737.
3. Hochstedter / Andr. Adamsi theses
 theologice Tubingz 1704.
 diff. de hominibus et natura
 Dei, Tubingz 1711.
4. Hofmann s. Car. Gottl. diff. de
 cultu imaginum relativo, Wittenb.
 1734
5. ———— introductio in lecturam
 Epistolae pauli ad Colossenses, Witt.
 1734
6. ———— diff. de vera et falsa pedita,
 vj Christi imitatione, Wittenb. 1740
7. ———— diff. de discrimine fidei
 divinae et humanae, 1734. 7
8. ———— diff. de mutatio
 Christiano, Hamb. 1727.



- 10 ~~Hoffmann~~ / ~~Godofr.~~ / ~~diff. de pro-~~
~~videntia divina~~ ^{Godofr.} ^{tubingae} 1717.
- 11 Hoffmann / Godofr. / diff. de creatione
tubingae 1719.
12. ——— / diff. de pontificiorum erroribus
circa doctrinam de scriptura ^{S. tubingae}
1722.
13. Hoffmann / Leonh. / explanatio comati
quod habetur psalm. 11. v. 7. iend 1726
14. ——— / diff. de summo Hebraeorum
sacerdote, ante diem expiationis
adjurato, iend 1739.
15. Holtz / Sus. / Parth. / diff. de Evangelio
francof. 1706.
16. Hottinger / Joh. Jac. / diff. de veritate
et charitatis connubio ^{tubingae}
17. Jablonowski / Pauli Erni. / diff. de consilio
Evangelicis ^{francof. 1726.}
18. Jacobi / Dan. / diff. de Christo
tamquam summo fidelium bene
^{Lipsiae 1732.}
19. Jager / Joh. Wolff. / nova purgatio
anime post mortem, excocta
crebro de M. Pourignion, et porret
^{tubingae 1716.}
20. ——— / diff. de gratia redemptionis
per Christum, ^{tubingae 1716.}
21. ——— / gallia de corpore
pietatis in mysterio

- 22 Jager (Joh. Wolff) examen quietismi
tubinga 1713.
- 23 ——— diff. de actu Christianismi
tubinga 1708.
- 24 ——— Sylloge selectiana contraven-
siarum ex theol. universa,
tubinga 1708.
- 25 ——— diff. de Labadismo, tubinga
1710.
- 26 ——— diff. de fundamentis papatus
tubinga 1708.
- 27 ——— diff. de oratione mentali
vocali et passiva, tubinga 1714.
- 28 ——— diff. de separatione hodie-
no, tubinga 1715.
- 29 ——— diff. de fœdere Legali
cum Adamo inito, tubinga
1715.
- 30 ——— diff. de novitiis dogmate
transsubstantiationis quod Romana
Ecclesia introduxit, tubinga 1710.
- 31 ——— diff. de cultu Dei in V. T.
per sacrificia varia
tubinga 1713.

h. 2
Συγ τῶ Θεώ.

EXERCITIA PHILOSOPHICO-THEOLOGICA
DUO, HORIS FERIATIS ELABORATA.

UNUM
DE UNITATE
DEI,

ALTERUM
DE BAPTISMO INFANTUM
NONDUM PLANE ET INTEGRE
IN LUCEM EDITORUM,

Oder
Von der **S**o**t**h = **S**auffe
unvollkommen geborener Kinder.

AUCTORE
ANDR. ADAM. HITZIGIO.
P. T. VIC. MINIST. DURL.

TUBINGÆ,
Typis ANTONII HENRICI ROEBELII
A. MDCCXXXVII.



DEDICATION

A SON EXCELLENCE MONSIEUR.

LE BARON D' UXXKUL,

CONSEILLER D'ETAT PRIVE, ET PRESIDENT DU CONSEIL DE JUSTICE DE SON ALTESSE SERENISSIME
MONSIEUR LE MARGGRAVE DE BADE
ET D' HOCHBERG. &c. &c.

MONSIEUR!

VOici qu'il se presente devant les de *Votre Excellence*, une piece, dont l'Auteur ne se croit jamais plus hereux que quand il saura s'acquiescer la grace d'un Ministre aussi qualifié & en même tems religieux, que *VOUS*. Je n'oserois néanmoins jamais y penser, *MONSIEUR* puisq'etant d'un Gout & d'une pointe d'Eprit exquise, *VOUS* ne sauriez aimer, que les choses qui sont d'une perfection rare & singuliere, si je n'etois en même tems persuadé, que *Vous* etiez non plus accoutumè selon une bonté qui *Vous* est naturelle d'accepter la sincerité de l'ame au lieu des services qui ne sont pas dans le pouvoir des foibles;

DEDICATION

foibles, & selon, *Votre* lecture dans les sciences, d'approfondir aussi les matieres de la sainte Theologie. C'est ce qui est la cause que je m'estime indigne de *Votre* grace, & que neanmoins d'autre part, je prend l'hardiessé de *Vous* dedier treshumblement cette petite piece. Ce sont les fruits des heures lesquelles je n'aurois sçu mieux employer, qu'en les portant à *Votre* service. Je *Vous* supplie **MONSIEUR!** de les regarder d'un oeil gracieux, & de rendre heureux de *Vos* faveurs, celui qui sans cela se croira malheureux, & qui ne cessera pas prier Dieu, qu'il *Vous* comble avec toute *votre* illustre Maison des biens eternels, etant avec profond respect

MONSIEUR!
DE VOTRE EXCELLENCE

*Bourlac ce XVme
de Dec. 1736*

le tres humble & tres
obeissant Serviteur
A. A. HITZIG.

PRAEFATIO

REVERENDO JUVENI

DN. ANDREÆ ADAMO
HITZIGIO,

MINISTERII DURLACENSIS VICARIO,
LONGE VIGILANTISSIMO

ISR. THEOPH. CANZ,

P. P. O. TUB.

S. P. D.

Quas, clarissime juvenis ! ad me, quem
de facie nondum nosti, nec forte,
apud externos ut cognosceres, idoneam
fatis reperisti causam, misisti litteras; quibus &
plagulas hasce, uti redeuntes adspicis, typis evul-
gandas curarem, hortabare, & simul epistolam
eis comitem adjungere ne gravarer, maximo ro-
gabas opere: easdem ego, ut opportune accepi;
ita, ferreus sim, nisi condigna respondeam huma-
nitate. Quamvis enim id, quidquid est, negotii,
in tua, si fallor, patria, facilius expediri, aut ejus
certe cura, aliis, mei similibus, vel sexcentis viris,

X

à TE

PRÆFATIO

à TE potuerit committi: non ero tamen is, qui,
quam ob rem, me, præ reliquis, huic operi ad-
movere statueris, curiosius anquirere studeam.
Me mea tibi, quam omnibus, ideoque & igno-
tis, debeo, obsequendi devincit voluntas. De
laudibus, quas mihi tribuisti, cur ego læter, cum
amoris potiosem, quam veri duxeris rationem,
causæ prorsus est nihil. Fuerint enim, quæ
scripsisti, si ita placet, animi genuina sensa; quod
ego ita esse, quia optabile est, tantisper credam:
tamen, quid de me Tu, de ignoto ignotus, sen-
tias, haud paulo minus, quam quid in me ipse,
à quo exuli esse non licet, reperiam, pensi habere
fas est. Illud forte jam à Me agi, æquum fu-
erit, ut Te, quem argumentorum, tam gravium
explicandorum, generosior cupido incessit, lau-
dibus de prædicem dignis. At meam potius de ar-
gumentis, quæ fuisti persecutus, sententiam, plus
desideras. Occupasti sane in illa permultum: ac-
cipe tamen, ni gravate fiat, nonnulla, ut capit
angustia chartæ, brevissimis. Unitas primo
DEI, (hoc enim tibi propositum est) demonstranda
erat. Subjiciamus menti supremi Numinis ideam.
DEus

PRÆFATIO

DEus dicitur, quem omnibus, quæ cogitari à quoquam possunt, coëuntibus animi ornamentis, sine gradu resplendentem, internoscas necesse est. Fac, si delirare libet, *duos, pluresve DEos, exsistere colendos*: qui aut omnes omnia animi ornamenta ex æquo habebunt: aut nonnullis nonnulla cogitatione detrahenda erunt: tum, quos uno, alterove spoliatos ornamento, finxeris, iidem non erunt amplius Dii. Habebunt igitur, si plures sunt, omnes omnia, quæ figurari possunt, animi decora.

Quantum in uno ornamento est, **tantum**, nec pauciora, ne si à minimo discesseris, sibi vendicabunt reliqui omnes: aliter in unoquoque non essent omnia: *quod est DEum comminisci non DEum.*

Qualia deinde *unius* decora dixeris, **talia**, ne in minimis distincta, reliquorum omnium agnoscas oportet: *Ubi enim à perfectissima virtute virtus vel latum quidem unguem recedit; id, quo receditur, defectum, à DEO omni alienum, affricet necesse est.* Plures igitur si Dii sunt; tum perfecte similes, nec, ex tantillo, discernendi sunt. Jam, quid

X 2

PRÆFATIO

quid loquamur, dispiciendum est. Num, quæ perfectissime similia sunt, distingui à se mutuo possunt? Minime verò! Atqui, quæ discerni nequeunt, **unum, non plura**, exhibent.

Eadem adpellamus, *quæ sibi invicem possunt substitui, salvis omnibus, quæ cogitare licet, utriusque prædicatis.* Si duo autem perfecte similia fingas; diversa non habebunt prædicata: idcirco, quo minus sibi mutuo surrogari queant, salvis omnibus, atque, eo ipso, **rem eandem** constituent, nihil omnino obstat. *At perfecte similia, inquis, bis forsan existere possunt, suo quodque distinctum loco.* Ridemus eos, qui magorum orientis, Christum adorantium, cadavera, & **Mediolani, & Coloniae**, ideoque *bis existere*, contendunt: an, quod in aliis absurdum judicamus, singularis perspicaciae, cum primum à nobis affirmatur, specimen erit? Equidem omittam illud, *singulos DEos, si plures sunt, omnipresentes esse; nec proin loco posse distingui*: illud addam, naturæ mysterium non omnibus cognitum: **quidquid è loco**
in

P R A E F A T I O

in locum migrat, sui, respectu prioris loci, fieri dissimile; & quidquid distinctis continetur spatiis; aliud ab alio probari posse intrinsecus diversum. Quæ quæ ænigmata non capit; à se is, physica & pnevmatologia dogmata accuratioris, ne primis quidem degustata labris, haud obscure significat. Vid: pro unitate DEI argumenta ordinaria Steinwehrio in peculiar. diff. refutata, cum hoc tamen refellere non potuerit: quod & celeb. Gottsched in den ersten Gründen der Weltweisheit / attingit.

De baptismo autem, quid sentiam, in ea, quam tu proposuisti, quæstione: paucis expromam. Inevitabili necessitate, cum hominum salute baptismum non conjungi, partim femellarum Veteris Testamenti, circumcissione destitutarum; [explevit enim hæc baptismi locum] partim embryonum, quorum Christianæ matres, gladio ante trajiciuntur, quam sunt enixæ partum, procul beatæ immortalitatis spe, nullo modo decedentium, condocerunt exempla. Sanctissimi

PRÆFATIO

num baptismi ritum, nisi ferrea urgeat necessitas, *non autem urgere paulo ante dixi*, infantibus, nondum plene in lucem editis, eo, quo sunt situ, verecunde satis adplicari non posse: pudor, qui castis sacra manibus, mentibusque, tractanda esse suadet, locuples, si audire volumus, testis est.

En vero tibi argumentum, quo & embryones, quicunque sint, in spem venire salutis, probes, omni, ni fallor, dubitatione sublimius: *quidquid Adamus, omnium sator, statorque, in universo hominum genere, perdidit: ei mors Christi, reparatoris divini; nisi in singulis nova culpa intervenit, adplicat remedium.* Non heic parentum, embryoni proximorum, culpa nocet, gratiæ adplicationi: parentum enim culpa particularis est, quæ ad restringendam universalem, ex morte Christi prodituram, in homines quoslibet, tendentem benevolentiam, minime valebit unquam. *Ut sua quisque servabitur fide justus: sic sua quivis peribit contumacia parum justus.* Si fructuum mortis Christi, embryonibus adplicandorum, opportunitatem, parentum intervertit pravitas: triste fatum, infantum respectu, idem erit,

ac

PRÆ FATIO

ac si mors servatoris ad illos pertinuisset nunquam. At vero pro embryone Christus ita mortuus, ut alienam Adami elueret culpam, non, ut alienam denuo culpam, medicinæ contrariam, admitteret: quare *vel ethnicorum infantes damnari, licet baptismum non consequutos*, vehementer miror, quî theologis potuerit nonnullis venire in mentem. Si, quod ajunt illi ipsi, *qui ethnicorum infantes perire contendunt*; imo ipse confirmat Christus, Matth. 28. v. 19. *fidei scil. detractionem, obstare salutis*: verum est: quî, quæso, vel ethnicorum infantes, vel Christianorum embryones, sine baptismo, perire possunt? cum illis fides à Christo oblata nunquam sit: cui, si adplicata fuisset, per infantilis naturæ teneritudinem; consultâ, destinataque, i. e. fatali contumacia, resistere potuissent nunquam. Trita adversus reformatos vox est: *ob fidei defectum, quibus fides non fuerit oblata unquam, damnari juste neminem, sed de his alibi plura*. Vid: si placet, celeberrimorum virorum, ZEIBICHII, & MOSHEMII, dissertationes peculiare de *fide parvulorum hujus generis*, & WALCHII *Gedancken*

PRÆFATIO

den von dem Glauben der Kinder in Mutterleib. Meminisse liceat, me epistolam, non disputationem, concinnare. Redibo ad te, & tuos, clarissime juvenis! Maetus sis DEI gratia, & virtute: maetus strenua currendi, in ecclesie stadio, voluntate. Servet DEUS serenissimum principem tuum, toti evangelico cœtui, gestum in oculis: quem ad omnem laudem natura genuit, disciplina regibus digna erudit, multorumque annorum, in temperanda patriæ habena, firmavit consuetudo! si, quanta beneficii divini, in principe pio, justo, magnanimo, nec à tuis alieno sacris, *magnitudo sit, mente complecti velis*: nulla, ne maxima quidem, ut exprimas, ingenii præstantia; unus vero CAROLI WILHELMI, *gratiosus adspectus, cumulate sufficiet*. Servet DEUS ecclesiam tuam; servet antistites; servet patronos; servet iterum Te, cum omnibus charitatibus. Vale, dab. Tub. ip[s]is divi Thomæ feriis, 1736.

PRÆFA-



DE
UNITATE
DEI.



Q. D. B. V.

PRÆFATIO.

*LECTORI CANDIDO ATQUE BENEVOLO SALUTEM, A DEO OMNIS SALUTIS FONTE
UBERRIMO!*

EXhibentur Tibi Lector benevole atque Candide! studiorum meorum primitiæ, quas, si placebit, serena tamen placidaque fronte, delibare potes. Posterius thema ad elaborandum mihi fuit præscriptum, prius ipse elegi. Equidem fateor, quod de rebus materiisque substratis fusius atque prolixius, ne dicam eruditius, agere potuissẽm; At, primo tecum consideres velim, non Systema aut Compendium, sed epitomen tantum de iisdem sistere Tibi, animo a me fuisse decretum; secundo haud ignotum Tibi erit tritum ultra vires neminem obligari; ut adeo majoris eruditionis specimen ab alio me Doctiore expectare obligeris. Obijcis forsan, me Wolffiana secutum principia nimis esse atque Leibniziana: Ad hoc respondeo, me nulla fovisse principia nisi sanioris philosophiæ, adhortationemque Paulinam observasse πάντα δοκιμαζέσθαι καλὸν κατέχευε. Si forte citra Intentionem vitia quædam irrepserint, pro benignitate B. L. ipse corrigas. Ceterum favori ac benevolentia Tuæ etiam atque etiam me commendo. Vale Dab.
Durlaci D. XIIX. Cal. Jan. MDCCXXXVI.

§. I.

§. I.

A nimus nobis est agere de *Unitate Dei*: Ut ergo eo melius res hæcce menti oculisque sistatur, ac veritas hujus Divini Idiomatis eò luculentius appareat, haud injuste actum erit, si sub initium, tam de historia Controversiæ circa hanc materiam ortæ, quam etiam de Existentiã Essentiæque Divina paucula quædam adponemus.

§. II.

Nulla enim excogitari fere potest materia, tam Philosophica quam Theologica, de qua tum prioribus cum etiam recentioribus temporibus non fuisset controversum, ita ut eò insania hominum sit prolapsa, ut partim de existentiã Dei, vel Diaboli, vel spirituum, partim vero quod vero quod vix credibile, de existentiã sui ipsius non solum dubitaverint, sed & errorem huncce rigorosissime & pertinaciter defenderint, inque alios propagarint. Quod genus hominum præcipue sub nomine *Materialistarum* atque *Idealistarum*, fuit cognitum; Inter quos *Arthurus Collier* Anglus Tractatum edidit, de nova investigatione veritatis qua demonstratur non existentiã vel impossibilitas mundi externi, Londini 1713.

§. III.

Hinc mirum non est, quod in tanto hominum numero atque confluxu stulti quidam stultam ineptamque foverint sententiã *plures uno dari Deos*, imo totæ Gentes olim errore hoc fuerint obrutæ, quæ non solum æri vel Cælo *Jovem*, Oceano seu Mari *Neptunum*, Igni *Vulcanum*, Inferno *Plutonem*, Bello *Martem* aliquem præposuerint, sed & unicuique arti Deum suum adfinxerint, ut taceam de cæteris innumeris Gentilium Diis.

§. IV.

Non vero solum Gentiles tot venerati sunt Deos, verum etiam inter eos, qui Christianorum cœtui annumerarunt sese, fuerunt quidam perniciosi ac malitiosi homines, qui principiis suis nefariis veritatem de *Unitate Dei* oppugnare sunt conati. Ad quos præcipue pertinent a.) *Manichæi*, à Manete sic dicti, qui duplex statuerunt principium Independentens omnium rerum; unum *bonum*, quod *lucem*, alterum *malum*, quod *tenebras* vocarunt, & V. T. tanquam à malo principio proveniens repudiarunt de quo vid. *Augustinus Lib. XV. contra Faustum, & de Hæres. Cap. XLVI.* Quorum Parens atque antecessor fuit *Simon Magus*, quem Lucas Act. VIII. 9. memorat, de quo etiam videre est *Iustini Martyris Apolog II. Irenæus Lib. I. Cap. XX. & XXX.* Cujus Affectu deinde *Simoniani* sunt dicti. b.) Huc referri possunt *Peratæ*, quorum *Theodoretus*, græcus Ecclesiæ Doctor, gente Syrus, Episcopus Cyrenensis *Lib. I. Cap. XVIII.* mentionem facit, qui Trinitatem *tres Deos, tres mentes, tres rationes* esse contenderunt. c.) *Johannes Philoponus* à Studiorum assiduitate sic dictus, grammaticus & Philosophus circa initium seculi VII. clarus, cui *natura & Subsistentia* unum idemque fuit, ideoque in Trinitate *tres etiam naturas* statuebat, seu *tres hypostases*. d.) *Tetraheita*, qui præter tres hypostases Divinas *quartam aliquam essentiam* statuerunt, *que omnibus tribus esset communis*, iisdemque se communicaret, vi cujus communicationis *Dii* fierent. Imo quid dicendum de Pontificiorum nugis: inter quos Medicus quidam Italus, *Franciscus Josephus Borchius* adeo ineptus fuit, ut *Mariam quartam Deitatis personam* constituisse haud erubuerit.

§. V.

§. V.

Pari modo circa *existentiam Divinam* controvertitur, pro qua variæ quidem vulgo producuntur argumenta, quorum haud rejiciendum puto illud Cel. Wolffii à *Contingentia rerum* desumptum. Ens enim *Contingens* jam supponit ens *necessarium*; Cum vero omnia ea quæcunque videmus in mundo, entia *contingentia* esse experientia edoceamur; necesse est, ut ens aliquod *necessarium* adsit, à quo entia hæc *contingentia* dependeant: *Contingens* quippe dicitur id quod rationem *existentiæ* suæ non in se ipso sed in alio habet, quemadmodum ens *necessarium* quod rationem *existentiæ* suæ in se ipso habet. De quibus vid. Wolffii *Metaph.* pag. 928. seqq. Ex qua *Idea Entis necessarii & independentis* omnia attributa *Divina* facile deduci possunt, ex quibus deinde doctrina de *unitate* s. *unicitate* *Divina* eo clarius innotescit; De quo attributo *unicitatis* scil. seorsim jam agemus.

§. VI.

Quæstio ergo hic oritur, *num (3 specifico 3 numerice) unicus tantummodo sit Deus, num vero plures esse possint alii?* Ad quam solvendam, rem hancce per tractare nobis proposuimus secundum tres gradus cognitionis nostræ, *Possibilitatem* nimirum *Probabilitatem* & *Certitudinem*, & denique ostendemus vim atque robur cuiuslibet argumenti pro *unitate Dei* vulgo è Philosophis allati.

§. VII.

Quoad I.) *Possibilitatem* igitur hujus doctrinæ, primo definitio *Possibilitatis* nobis est ponenda: *Possibile* scil. dicitur id, quod non involvit contradictionem; jam vero supposita hac definitione quilibet videt, contradictionum non esse *DEum esse & unicum esse*: *Possibile ergo est DEum esse unicum.*

§. VIII.

II.) Ad *Probabilitatem* hujus doctrinæ quod attinet, varia afferuntur argumenta, quibus veritatem hujus doctrinæ evincere conantur; quæ præcipue in sequentibus consistunt.

§. IX.

1.) Sufficit ad hoc mundi systema producendum, *unicus* DEus, neque opus est plures statuere, quia in unico DEo causa efficiens sufficiens reperitur. DEus enim est sapientissimus, ergo DEus & natura (tanquam effectus DEI) nihil faciunt frustra, ergo neque in Divinitate ipsa frustranea locum habere possunt; atqui supervacaneum esset atque frustraneum, si plures Dii adessent (unus enim sufficit) ergo DEum unicum esse patet.

§. X.

2.) Si plures essent Dii, aut singuli essent independentes, aut alius ab alio dependeret: Si hoc; DEus dependens non esset DEus: sin istud; haberent singuli extra se aliquid, à se non dependens, quod ipsis deesset, ideoque non essent Dii. Vis argumenti hæc est: Deus est ens necessarium ac independentes, hinc ratio omnis existentiae in ipso est quærenda; quod excludit omnes alios independentes, ergo non concipi potest Deus dependens, Deus enim dependens est contradictio in adjecto; Hinc Deum unicum esse necessario sequitur.

§. XI.

3.) Deus est ens perfectissimum, ergo non alius datur perfectissimus, notio enim perfectissimi entis omnia alia excludit: quia tantum unicus dici potest perfectissimus, ergo Deus est unicus; Quæ probatio unitatis non indiget ulteriore illustratione, quoniam satis evidens est atque clara.

§. XII.

§. XII.

4.) Deus est omnipotens; ergo si duo essent omnipotentes: aut alter alterum destruere posset aut non posset; si hoc, tunc hic non esset omnipotens; sin istud, tunc iste non esset omnipotens, ergo unicus tantummodo datur omnipotens.

§. XIII.

5.) DEus est omnipræsens, hinc si duo essent Dii, quorum unusquisque propriam haberet essentiam, neuter posset esse omnipræsens, unus enim alteri cedere, seque in suam essentiam includere deberet, quod esset absurdum: Hinc unicum omnipræsentem esse apparet. Vim atque robur suum argumentum hoc haurit ex immensitate Dei, secundum quam Deus omnia implet, secundum Jer. XXIII. 23. non tamen *circumscriptivæ* neque *definitivæ* sed *repletivæ* de omnipræsentia hoc est explicandum, ita ut nullus locus excogitari queat, in quo Deus non reperiatur.

§. XIV.

6.) Si uno plures essent Dii, aut æquales inter se essent, aut inæquales, si inæquales; ille qui altero esset inferior non posset pro ente inde pendente haberi, sin æquales; nullus plane Deus esset, cum unus alteri obstaret; unde sequeretur, neutrum entis omnium perfectissimi nomen mereri.

§. XV.

7.) Adducitur argumentum à Cognitione Gentilium desumptum: Inter quos præcipue citatur illud *Lactantii*, *Institut. Div. Lib. I. Cap. VI. pag. 40. seq.* ὁ δὲ Θεὸς εἷς, ἢ δὲ αὐτίκατος ἢ ποσὸς ἐστίν. ἔστι γὰρ αἱ ἀναρρητος. *DEus unus est, & quia unus, nomine non indiget; est enim qui existit anonymus:* Nec non *Platonis Ep. 13. ad Dionys.* se (scil. Platonem) in epistola sua initium facere à *DEo unico:*
Ut

Uti & quod *Trismegistus in Pemandro* dicit, *varios vocari DEos non natura ratione, sed honoris causa.*

§. XVI.

8.) DEus est ens perfectissimum; ergo quæcunque perfectiones prædicantur de Creaturis, ea in gradu eminentissimo de DEo dici possunt; DEus vero quoque est ens sapientissimum, ergo nihil sine ratione & summa sapientia facit; est quoque summa benignitate præditus atque misericordia, ergo creaturas non potest non omnibus perfectionibus, entibus contingentibus convenientibus, ornare; Atqui in mundo principium indiscernibilem locum habet, quod ergo etiam in Deitate gradu tamen eminentissimo, & absque omni materiali conceptu locum habet.

§. XVII.

Probabilis dicitur res, si cogitatio mea ita cum ea convenit, ut mihi, num opposita propositio vera esse possit, dubium aliquod remaneat: Probabilitas vero de finiri potest, quod sit ratiocinium, quo propositionem aliquam ut veram admittimus, quia cum re aliquo modo convenit, ita tamen, ut cum formidine oppositi sit conjunctum; Cùm igitur recensuimus argumenta pro unitate DEi, quæ inter probabilia posuimus, nostrum nunc erit, rationes vel dubia in altera parte occurrentia etiam adducere. Res enim non ex parte dijudicanda, sed tota res consideranda, & secundum illam iudicium nostrum est componendum, si illud in reliqua suppeditare volumus.

§. XVIII.

Quod igitur primum argumentum, quod scilicet ad mundum producendum unus DEus sufficiat: R. Neque contradictionem involvere si plures adessent, id enim certitudinem hujus asserti nondum evincit, si dicatur, sufficit

sufficit unus DEUS: ergo est unus DEUS. Deinde nondum constat, supervacanei aliquid in Deitate deprehendi, si plures essent Dii, possent enim plures ad hanc Deitatem pertinere. Quoad argumentum tertium, distinguimus inter perfectionem philosophicam & inter grammaticam; In sensu grammatico concedimus, in sensu philosophico enim perfectissimum dicitur id, quod omnes perfectiones possibiles possidet; & hac ratione omnino duo entia mihi concipere possum, quæ omnes perfectiones possident.

§. XIX.

Argumentum quintum quod attinet, omnis res redit ad materiam de *loco*. Quæ vulgo à philosophis & præsertim Scholasticis subministratur definitio *loci* nimis mihi crassa, essentiæquæ spiritus minus videtur conveniens, cum scil. locus illis est certum quoddam $\pi\tau$, aut spacium, in quo ens aliquod includitur. Si vero *locum* definimus, quod sit *modus cæteris conjunctim coëxistendi*, nihil erit quod non sub definitione hac comprehendatur, recteque exinde colligimus, omne ens esse in loco. Deinde sæpius confundunt inter se *locum* & *situm*; Situs vero dicitur locorum circumjacentium inter se comparatio. Idem fere error committitur in doctrina de omnipræsencia Divina, quam ex Immensitate DEI derivant, de qua itidem confusas atque obscuras habent ideas: quando scil. DEUM immensum dicunt, quoniam non possit mensura æstimari, neque ullis locorum terminis includi; ex qua definitione falso concludunt, ergo DEUS in omnibus locis præsens esse debet, hæc enim definitio vel cuique Spiritui etiam convenit. & mihi quidem declarat, quid immensitas Dei non sit, nihil vero de re ipsa explicat, vel potius DEUM tanquam maximum aliquod corpus mihi sistit atque extensum. Nos vero immensitatem Dei nihil aliud esse ducimus:

B

quam

quam illud attributum, quo Deum ita consideramus, ut nullius rei perfectiones cum divinis ad observandum aliquem inter eas gradum comparari possint : Omnipræsentia itaque hac ratione neutiquam ex Immensitate Dei profluit, sed potius ex omniscientia & omnipotentia Dei est deducenda : Deus quippe est omniscius, ergo scit ubi, quid, & quomodo sit agendum, est vero etiam omnipotens, ergo omnia quoque facere potest possibilea & quidem ubique locorum. Cum vero ex effectu cognoscatur præsentia causæ : patet inde omnipræsentia Dei ; Ut adeo omnipræsentia sit perfectissima conjunctio virium cum creaturis omnibus ad cognoscendum atque operandum in iis. Ex quibus clarum est, unitatem Dei ex omnipræsentia demonstrari non posse.

§. XX.

Neque ista §. XV. sententia descripta ita est comparata, ut aliquis de unitate Dei convinci per eam possit : semper enim dubium remanet, Gentiles cognitionem istam hausisse ex revelatione Judæis facta, atque ab istis inter Gentiles propagata.

XXI.

De cæteris vero argumentis sequentia sunt observanda, ex quibus patebit neque istos majorem quam *probabilitatis* attingere gradum : Deus est ens perfectissimum atque bonum summum, ergo se ipsum præcipue & maxime amare debet, ergo sibi ipsi contrarius esse nequit, sed potius harmoniam perfectionum suarum ipsum observare oportet, id quod sanctitas ejus appellatur ; Ergo si harmoniam observat perfectionum suarum, eandem etiam in voluntate sua observare debet ; Ergo, si plures essent Dii, etiam istos inter se harmoniam observare possibile esset,

set, ita ut neque potentia istorum sit contra voluntatem, neque voluntas contra potentiam, ut nec velint plus quam possint, nec possint plus quam velint. Adeoque si dicatur, Deum non posse alterum destruere, aut non posse alteri obstare, aut non superiorem esse, idem etiam de voluntate sit dicendum, quod scilicet neque velint sibi obstare, quod non velint se invicem destruere, neque unus altero superior esse, sed ambo velint esse æquales.

XXII.

Ultimum denique argumentum §. XVI. productum quod attinet, concedimus omnino, principium istud Indiscernibilem ab Illustri Leinizio, magnum sane eruditionis profundæ specimen, ortum ducens, in hoc mundo valore suo atque fundamento non esse destitutum, sed potius experientiæ innixum, sed negamus ab isto principio concludi posse ad unicitatem Dei. Quid enim creaturæ cum creatore suo, nisi quod ab ipso dependeant, habent neque ulla alia prorsus concipi potest relatio inter eos.

§. XXIII.

Supereff ut III.) Certitudinem de hac materia investigemus. Satis superque ex hæcenus dictis apparet, hominem nefarium, Gentilem, Polytheum atque minus credulum iis argumentis quæ vulgo pro unitate formantur, de ea convinci prorsus non posse, nisi majus istis atque stringentius accedat demonstrationis pondus. Hoc vero partim e ratione supplendum, partim ex sacro codice tanquam omnis veritatis fonte est hauriendum, cuius authentia hic supponenda. Equidem argumenta antecedentia e ratione petita ideo non sunt rejicienda, sed potius insignem contra adversarios nostros præbent usum, si doctrina de eodem atque diverso è Metaphysica bene explicata

plicata juxta ea ponatur. Ut igitur rem eo clarius inspicere liceat, paucula quædam de ea adjiciemus. *Idem* dicitur unum prorsus non mutatum: Eadem vero dicuntur entia, si in uno orane est quod in altero reperitur, Hinc si nobis concipiamus duo entia eadem (qualia §. XXI. supposuimus) nullo modo differre possunt nisi numero, & sic sunt unum idemque, si enim plane eadem sunt secundum omnia attributa, omnesque perfectiones, tunc etiam secundum existentiam, quæ etiam est perfectio, eadem esse debent, unum enim alias eandem existentiam haberet quod alterum, & tamen differret ab altero, quod esset absurdum, ergo ens à se, necessarium, Inde pendens atque infinitum i. e. Deus est ens unicum.

§. XXIV.

Huic autem Veritati consentit scriptura sacra in omnibus fere paginis: Præcipue vero *κατὰ τὸ ἡγὸν* reperitur a.) Deut. IV. 35. b.) Deut. VI. 4. audi Israël, Jehova DEUS noster, Jehova unus est, ubi non solum vocabulum *Jehova*, tanquam nomen DEI proprium & essentielle extat, sed & omnes reliqui Dii excluduntur. c.) Joh. XVII. 3. *ὃς αὐτὸς ἡμῶν καὶ ὁ πατὴρ ὁ ἀληθινὸς Θεὸς*: ubi Christus Patrem *solum verum Deum* vocat, ut eum ab omnibus falsis Diis distinguat (non vero ut se ipsum atque spiritum sanctum excludat, sed totam Divinitatem in Patre sistit) qui etiam d.) Rom. XVI. 27. & 1. Tim. I. 17. vocatur *Solus Rex immortalis sapiens inhabitans lucem inaccessibilem, invisibilis*. e.) 1. Cor. VIII. 6. f.) Eph. IV. 6. g.) 1. Joh. V. v. 7. ubi non solum *unitas* Dei sed etiam tota Trinitas quasi in compendio nobis sistitur. Qui quidem locus à socinianis non genuinus, sed insertus textuique introductus sed falso habetur. Negari quidem non potest, in quibusdam antiquioribus exemplaribus eum non reperiri, neque etiam

etiam in primis N. T. versionibus, Syriaca nempe Arabica atque Æthiopica, qui ideo neque à Patribus quibusdam primitivæ Ecclesiæ, Irenæo scil. Clemente Alexandrino atque Athanasio allegatur, cum tamen egregie illis in fervire potuisset contra adversarios, postquam dicta quædam ex hoc ipso capite sumserunt, solo hoc omisso. Ita etiam à Luthero in prima N. T. versione fuit omissus : Attamen necesse esse illum adesse, clarum est 1.) è Contextu atque Connexione cum v. 8. 9. & 10. 2.) reperitur in antiquissima aliqua versione Italica, quæ Sec. II. in lucem prodit. 3.) à Tertulliano atque Cypriano Sec. IV. ante Controversiam cum Arianis ortam allegatur. 4.) Hic locus inversione quadam N. T. Sociniana, anno 1630. Cracoriæ edita, videri posse fertur. Ceterum de quibusdam quidem Exemplaribus T. N. dici potest, locum hunc partim negligentia describentium parrim malitia hostium veritatis fuisse ommissum atque exculptum, non tamen à particulari hic concludendum ad universale, ac si ideo omnia Exemplaria essent corrupta. De quibus V. S. V. D. Consiliar. Eccles. Bûrcklinus noster Pfortzhemensium p. t. Superintendens Specialis, in scripto quodam peculiari, scite, plene atque erudite scripsit. Ex quibus omnibus evidenter constat, DEum non unum esse *Specificce*, quod scilicet individua sub se comprehendere possit, sed *nume-ricce*, ita ut omnes alios DEOS, non tamen pluralitatem personarum excludat, utpote quæ etiam ad hanc unitatem pertinet, uti ex dicto Johanneo patet, ubi non sine sufficiente ratione in genere neutro est positum.

§. XXV.

Addemus aliqua de Usu hujus doctrinæ : Hos
B 3 enim

enim attributum nos dehortatur partim ab omni
 Idololatria, tum crassa, de qua Rom. I. 23. quam sub-
 tili, de qua Jerem. XVII. 5. & Subtilissima, Philipp. III.
 19. (in quo usus hujus attributi didascalicus consistit)
 partim nobis commendat studium *τῆς ἐνός*, de quo Matth.
 VI. 24. Luc. X. 41. 42. Philipp. III. 14. Id quod usum
 pedenticum perficit. De quibus vid. Longii œcono-
 mia Salutis Dogm. p. m. 47. De usu Elenchtico atque
 epanorthotico plura disserere possemus, sed quia mate-
 ria partim nimis est proluxa, partim vero magis ad sug-
 gestum quam ad Cathedram pertinet, pedem hic
 figimus, Deoque gratias persolvimus
 æternas.



DE

DE
BAPTISMO
INFANTUM
NONDUM PLANE ET IN-
TEGRE IN LUCEM EDI-
TORUM

Oder
von der Noth-Tauff unvollkom-
men gebohrner Kinder.

J. N. J.
C A P. I.

TRACTATIO PRÆLIMINARIS ATQUE HISTORICA.

§. 1.

Materia substernitur satis controversa, de Necessitate Baptismi infantum nondum perfecte & integre in lucem editorum; quæ in omnibus fere casibus ab Eruditis evolutius reperitur allegata; Præcipue vero quæstio hæc Pontificios inter atque Nostrates, fuit ventilata: Quorum isti rigorose necessitatem absolutam hujusmodi Baptismi defenderunt atque adhuc defendunt, ita ut in sententia sua eo abierint, ut utrum in quo infans inclusas jacet, aqua aspergant, infantemque uti putant, baptizent: ut taceam jam de superstitioso illo ritu companas baptizandi, iisque nomina imponendi.

§. 2.

De novo autem circa hanc materiam litem nostratibus moverunt Pontificii, cum in Ecclesia silesia effecerint, ut speciali quodam mandato Cæsareo Augustanæ Confessionis additis fuerit mandatum, ut tales infantes nondum perfecte natos, si digito saltem attingere eos possent, baptizarent: Tota vero res uti in historiis s. Actis sic dictis Ecclesiasticis inveni recensitam, ita se habet:

§. 3.

Romano Catholicæ Ecclesiæ additi Clerici certiores facti, Lutheranos infantibus hujus generis sacrum baptismum denegare, coram Tribunali Imperatorio Wratislavia: constituto, quereias de his instituebant, à quo porro ad Tribunal Wohlaviensè hæc res est de voluta, Quo facto Wohlaviensè Tribunal Wratislaviensè in mandatis dabat, quo Aug. Conf. Ministros eo adigant, ut

hcs

hos suos conatus ex Augustana Confessione ejusque Apologia dilucide probarent; sin minus, incumbere illis, ut hujus generis infantes sacro baptismatis fonte sine ulteriori subterfugio tingerent. Ab Aug. Confessione addictis, ex Lutheri, aliorumque nostratium Theologorum testimoniis, deductioni strenue factæ, refutatio ex parte Papæorum, sic dicta solida, fuit oppsita: cui deinde speciale istud mandatum de quo §. præc. mentio facta, successit.

CAP. II.

TRACTATIO DOGMATICA.

§. I.

NOstrum jam est ut in rem hancce inquiramus; ut vero eo melius hoc succedat, primum de natura & indole Baptismi paucis erit agendum, qua idea recte formata, statu controversiæ posito atque restricto, principiisque huc pertinentibus præmissis, eo facilius de securitate dexteritateque sententiæ circa hanc materiam capiendæ, judicare licebit.

§. 2.

Baptismus vulgo à Theologis definitur, quod sit *Sacramentum N. Test. à Deo institutum, in quo soli & omnes homines aqua ablui debent, in nomine DEI Trini, eum in finem, ut regenerentur & renoventur ad solutam æternam.* Quam Definitionem igitur & hic nostram jam facimus. In scripturis autem illam esse fundatam, patet ex sequentibus earundem locis e. g. Matth. XXVIII. 19. Joh. III. 5. Tit. III. 5. Eph. V. 26. Luc. VII. 30. Joh. I. 33.

§. 3.

Deum nos creasse, nosque conservare, quilibet qui Christo nomen dat suum, facile admittit; hinc Dominium
C
in

in nos exercere, & præscribere nobis potest quid faciendum sit, quidve omittendum, actuque istum hoc facere ex eo patet, quod voluntatem suam circa actiones nostras nobis revelarit in decalogo; Qui vero hoc facit, dicitur Imperans, ergo Deus imperans noster merito dicendus. Ubi vero imperans, ibi subditi, cum vero Deus *noster* sit imperans, *nobisque* revelaverit voluntatem suam circa actiones nostras, sequitur exinde *nos* Dei esse subditos. Subditi vero vitam actionesque instituere debent secundum voluntatem imperantis, hinc & nos secundum voluntatem Dei vivere oportet, idque servare quod DEUS nobis præcipit.

§. 4.

Quod DEUS præcipit illud est servandum (§. præc.) Deus vero præcepit ut homo baptizetur, (§. 2.) ergo hoc est servandum.

§. 5.

Deum esse ens summum, necessarium atque independens, demonstrare hic necesse non duco, sed tanquam suppositum à quolibet Christiano concessum, assumo: Cum Ethnicis enim nobis jam res non est, neque cum Atheis, contra hos enim potius evolvere jubemus Büttneri cursum Philosophicum, in Theol. Nat. pag. 387. seqq. it. Wolffii Theol. Nat.

§. 6.

Deus est ens necessarium (§. præc.) ergo & immutabile, ergo & perfectissimum, ita ut omnes perfectiones in summo gradu atque simul possideat; Hinc non potest non esse summe benignus atque misericors, (& hæ enim sunt perfectiones) quod etiam ex definitione perfectionis claret, quæ est relatio, qua res ita est comparata, ut finis illius impetrari possit; finis autem Dei in hac relatione est felicitas nominum, quia secundum bonitatem ipsius omnes homi-

homines ad felicitatem creavit, quod tum ex experientia, cum ex desiderio perpetuæ felicitatis, omnibus hominibus innato, & denique ex fine revelationis, aliisque luculenter constat.

§. 7.

Felicitas summa constat in conjunctione cum summo bono (p def.) Hominem vero aliquando cum summo bono arctius fuisse conjunctum, ab ipso autem eundem esse divulsam, tum ex summa DEI benignitate (§. præc.) tum ex miseria ejus (p exp.) luculentissime vero ex ipso sc. sacrae scripturæ fonte videre est. Deus quippe noster est imperans, (§. 3.) hinc hominem transgressorem legum suarum etiam vi justitiæ suae, punire debuit quod factum esse experientia pro dolor! corroborat. Cum autem etiam sit summe misericors (§. præc.) non poterat non hominem ex miseria sua liberare, illique media praescribere atque ostendere, per quae cum bono isto summo iterum conjungi queat; meram autem aggratiatio ob justitiam locum non habet, hinc non nisi per satisfactionem fieri id potest: Hoc vero rationi sibi relictae modo incomprehensibili per Christum, factum esse scriptura testatur. Ut autem homo satisfactione hac à Christo praestita frui queat, requiritur ut sibi meritum Christi attribuat, hoc autem fit per fidem, ergo *fides est medium salutis necessarium atque absolutum*, & praeter hoc non datur aliud medium absolutum.

§. 8.

Christus homini lapsa media acquisivit per satisfactionem suam quibuscum DEO uniri rursus possit, (§. præc.) E. & fidem, tanquam medium salutis absolutum, (l. c.) Hinc quia non vult mortem peccatoris Ezech. XXXIII. II. Infantibus usu rationis expertibus fidem cum anima statim indere credimus.

§. 9.
 Deus est omnipotens (§. 6.) ergo varia fidem in ho-
 mine accendendi constituere potest media, ideoque variis
 quoque modis hominem beare potest, quod vero ita fieri
 debet, ut harmonia perfectionem Divinarum observetur:
 Ex revelatione autem videmus, Deum duas homini lapsa
 ordinasse vias, quibus fidem in eodem excitare intendit,
 Verbum scil. & Sacramenta. Deus porro est ens liberri-
 mum, (§. 6.) hinc nullum datur medium absolutum ho-
 minem salvandi per fidem, sive fidem in illo accendendi,
 ita ut non detur aliud, vel ac si Deus non libertatem ha-
 beret aliud eligendi, omne igitur medium praeter fidem
 non absolute necessarium, sed ita comparatum esse debet,
 ut, si circumstantiae objecti beandi id non permittant,
 aliud applicari possit. Sufficit enim Deum esse summe
 benignum atque misericordem (§. 6.) ut ideo non huic
 vel illi medio praecise sit alligatus, sed pro potentia sua ab-
 soluta, etiam sine mediis homini fidem largiri possit, &
 pro benignitate atque misericordia etiam velit, si subjectum
 beandum non capax sit mediis salutis ordinariorum.
 Quoniam vero Deus semel ordinavit media verbi atque
 Sacramentorum hinc omnibus hominibus, qui istis capa-
 ces sunt, incumbit, ut iisdem ad salutem suam utantur,
 (§. 4.) Deus enim noster est imperans atque Dominus,
 nos vero ejusdem subditi, (§. 3.) hinc non solum leges
 nobis praescribere, sed & transgressores legum suarum,
 atque contemtores voluntatis suae poenis affligere potest,
 imo vi Justitiae etiam debet; Et hoc respectu omnino ver-
 bum & sacramenta fiunt media salutis absoluta, sed *hypothetice*
 tantum absoluta, sub conditione scil. contemptus.

§. 10.

Voluntas nostra nihil appetere potest, nisi prius ab
 intellectu sit cognitum, hinc apparet tritum istud, ignoti
 nulla

nulla cupido. Per experientiam porro edocemur, nos nil nisi bonum (ab intellectu ita cognitum) appetere & velle; malum vero, averfari, Ex quibus claret, voluntatem femper in naturalibus dependere ab intellectu. *Imputatio* porro dicitur, ea relatio, qua quis auctor & causa actionis alicujus, voluntaria dici potest. Cum autem infantes *usurationis*; non tamen *facultate rationali*, destituantur, (p. exp.) neque ita auctores & causae actionum suarum *voluntarie* dici possunt, secure concludimus, infantibus talibus actiones suas imputari non posse, quia neque *scienter* neque *volenter* agunt. Non enim omnes actiones sunt imputabiles, sed eae saltem, quas *scienter* & *volenter* aliquis peragit, (p. def.) Non igitur illae quas alter, neque illae, quas quis usu rationis destitutus committit, Hinc videre est, cur dicatur, *non privationem, sed contemptum baptismi damnare,*

§. II.

Paetum Deum cum homine inivisse à nobis jam supponitur, & quidem ita, ut omnes homines, atque ita etiam infantes, sub Adamo tanquam Capite foederali comprehensi, ad paetum hocce observandum obligentur, & hinc etiam laesio hujus paeti iisdem imputari queat. Quae laesio paeti Divini cum homine initi, ejusdemque imputatio & poena sub titulo *peccati originalis* nobis in theticis sc. s. innixis sistitur. Quando vero de contemptu baptismi sermo est, non agitur de imputatione peccati originalis, sed de imputatione peccati actualis, ad quam requiritur plenarius rationis usus. (§. praec.)

§. 12.

Finis est intentio, qua causa aliqua libera bonum aliquod obtinere capit. Cum igitur bonum obtinendum in baptisimo sit hominum salus; (§. 2.) recte haec finis baptismi

tismi dicitur, isque primarius, atque ultimus. Cum vero usus s. bona obtinenda varia esse possint, quæ iterum fiunt media ad aliud bonum obtinendum; patet hinc, unus rei plures esse posse fines; Hinc *fides*, *regeneratio* & *renovatio* recte *fines* baptismi dicuntur, *intermedii* & *proximi*, qui rursus ut media adhibentur ad alium finem, scil. salutem hominum obtinendam.

§. 13.

Quia omnes homines lapsi sunt, qui olim ad imaginem Divinam erant creati, Hiob. XIV. 4. Cap. XV. 14. XXV. 4. Prov. XX. 9. &c. & misericordia Divina ad omnes homines pertinet, (§. 6. 7.) hæc vero misericordia Divina respectu ad homines vocetur gratia, Rom. XII. 3. 6. XVI. 24. recte hinc *gratia* hæc dicitur universalis.

§. 14.

Gratia Dei est universalis, (§. præc.) ergo omnes homines salvari debent; Cum vero causa agat propter finem, (§. 12.) & nullus finis obtineatur sine mediis, nisi per potentiam Dei absolutam; (§. 8. & 9.) ergo omnes homines medio salutis uti oportet. Cum vero medium salutis sit *fides in Christum* (§. 7.) omnes quoque oportet *credere in Christum*; Et quia fidem homo consequitur per regenerationem & renovationem, hanc vero per verbum & Sacramenta; (§. 9. & 12.) ad omnes ergo etiam homines, mediis horum capaces, (§. 9.) hæc media pertinent.

§. 15.

Gratia Dei & media salutis ad omnes homines pertinent, (§. præc.) cum vero infantes etiam sint homines, ergo etiam ad Infantes pertinent, ergo & infantes baptizari debent. Homo autem constat ex corpore organico & anima rationali, ergo hæc duæ partes conjunctim adesse debent. Et cum omnes & soli homines sint baptizandi (§. 2. omnes & soli homines *subjectum quod* baptismi recte

recte dicuntur. Cum vero ad salutem obtinendam requiratur fides, (§. 7. & 12.) fides autem consistat in *notitia*, ut homo beandus meritum Christi cognoscat; *Affensu*, ut credat, rem quam credere debet, veram esse; & *Fiducia*, ut meritum Christi ad se applicet, atque in illo acquiescat; hæc vero sint operationes *anima*, præsertim vero *Intellectus* & *Voluntas*; ergo in specie anima & quidem Intellectus & Voluntas est *subiectum quo* Fidei. conf. Rom. X. 10. seqq.

§. 16.

Ex dictis §. præc. patet, *subiectum quod* baptismi esse *hominem*, & quidem *solum*, (§. 2.) *constantem ex anima rationali* & *corpore organico*; Hinc etiam evidenter constat, quid de quæstione nostra; *num infans non integre, sed ad partem aliquam tantummodo natus, sit baptizandus?* habendum sit. Ut autem rem eo melius introspicere queamus, status controversiæ à nobis recte ac recteque est restringendus.

§. 17.

Quæritur nimirum: Num *absolute sit necessarium* talem infantem à Parentibus Christianis nondum plane & integre, sed ad partem tantummodo in lucem editum, in casu necessitatis atque in periculo mortis constitutum, ita tamen ut de certitudine vitæ constet s. convicti simus, sacro baptismatis fonte abluere? an vero, si hoc negligere- tur salute æterna talis infans privetur? Non ergo hic quæ- ritur, num *licitum* tantum sit hujus generis infantes bap- tizare? Neque etiam quæstio versatur circa Infantes à gen- tilibus Parentibus natos, sed Christianis. Ad hanc autem quæstionem respondemus cum omnibus Ecclesiæ Evan- gelicæ Doctoribus Theologis, Negando, & quidem ex ra- tionibus subsequentiis.

§. 18.

§. 18.

Potissimum quidem Theologorum nostratium argumentum haud ita firmo stat aut saltem videtur stare talo, ut everti non possit, quando scil. ita argumentantur: *Quicumque debet regenerari, prius debet generari, prius atqui infantes debent regenerari, ergo antea illos esse, necesse est.* Si enim in Adversariorum castris essem constitutus, ad argumentationem hancce responderem, Regenerationem relationem propriam non habere ad generationem naturalem & carnalem, sed ad imaginem Divinam in homine restaurandam. Instas forsan: Hanc restaurationem imaginis Divinae locum habere non posse sine praegressa nativitate. Ad hoc respondeo β.) subjectum quod baptismi esse hominem, constantem ex anima rationali & corpore organico; (§. 15.) Cum igitur & hoc in infante nondum integre nato deprehendatur; cur illis baptismus denegari debeat, me non videre. Ast cum baptismus non sit absolute ad fidem in homine excitandam necessarius, (§. 9.) Deus porro sit summe misericors; (§. 6.) idcirco fidem, tanquam medium salutis absolutum, (§. 9.) immediate in infantibus talibus (§. praec.) sacramentum hocce non contemnentibus (§. 10.) excitare potest & vult, praecipue cum partim preces in Ecclesia publice pro iisdem fundantur, quas Deus exaudire promissit, Luc. XI. partim vero non privato sed contemptus damnet, (§. 10.) utpote quae non ex istorum fit culpa (§. cit.) ut adeo nullum de salute eorum remaneat dubium. Distinguiamus autem hic inter id quod necessarium & inter id quod licitum est, neque legibus divinis contrariatur. Absolute necessarium non esse, tales infantes baptizari, ex dictis satis constat, idem tamen licitum esse, omnino statuimus, ex rationibus hactenus, & praecipue §. 15. seqq. adductis. Sed cum decorum ubique sit observandum, fomes

fomes vero peccati in omnibus hominibus adhuc lateat; merito omitti posset hic labor, aut saltem obstetricibus relinqui, in his casibus praesentibus atque proximis. Quis enim non novit, Papæ Ecclesiae Clericos, plerosque homines esse libidinosos, qui actiones tales committere omni decoro contrarias, non erubescant?

§. 19.

Et haec videtur esse ratio, cur in ordinibus ac statutis Ecclesiasticis, praecipue vero Saxonice, talis baptismus non permittatur. e. g. in Sanct. Eccles. Elect. gen. art. Lib. 6. Cap. Von der Noth-Tauffe. ibi: Demnach dann die Noth-Tauffe ein Sacrament der Wiedergeburt ist, so erfordert die Natur dieses Sacraments, daß das Kind, so das Sacrament der Wiedergeburt empfangen soll, zuvor an die Welt geböhren sey. Eadem fere verba leguntur, in der Weyn Kirchen-Ordnung Lib. II. Cap. 12. §. 1. & Ordn. Eccles. Hassenf. Tit. von der Noth-Tauffe, in Verbis Was weiter. 2c. & Nieder-Sächs. Kirch. Ord. fol. 171. ibi: zum fünfften muß 2c. conf. Braunsch. Kirch. Ord. fol. 69. in verb. Sondern solche Leibes-Frucht.

CAP. III.

TRACTATIO POLEMICA.

§. I.

Contra hanc nostram sententiam Pontificiæ Ecclesiae Doctores varia proferre, atque necessitatem baptismatis sacri absolutam evincere conantur. Praecipue vero circa subjectum baptismi versantur dubia istorum, sententiæ nostræ contraria. Ita ut subjectum baptizandum partim *uterum maternum*, partim *Campanas*, partim vero etiam *hujus generis infantes*, quos §. 16. Cap. præc. descripsimus, & hoc ultimum quidem absolute constituant.

D

stituant. Sed quod ad uterum maternum atque compnas attinet, ex §. 2. & 15. Cap. II. facile videri potest, *subjectum quod* baptisimi, hæc esse neutiquam posse. Ad sententiam vero suam de Infantibus modo dictis baptizandis, stabiliendam, sequentia proferunt argumenta.

§. 2.

I.) Quod ajunt, Subjectum baptisimi esse omnem & solum hominem vivum, ab Adamo descendentem, nondum baptizatum, quique possit (NB.) *in corpore suo tangi aqua baptismali*; atque hoc istorum assertum auctoritate Doctoris Angelici Thomæ Aquinatis atque continua praxi veræ Ecclesiæ suffulciunt. Sed ꝛ. ꝛ.) Ad ideam subjecti baptizandi quod attinet, priores istius notas atque characteres, quando scil. dicunt esse omnem & solum hominem vivum, ab Adamo descendentem, nondum baptizatum, nos omnino concedere, quia cum scriptura conveniunt. Cum vero addunt: qui possit in corpore suo tangi aqua baptismali, hoc nimis videtur late esse dictum. Partim enim hoc non necesse erat adjici, hoc enim jam supponitur, ut quis aqua baptismali tangi possit: partim vero ne jota quidem de hoc in textu sacro reperitur, ex quo tamen definitio baptisimi defumi debeat, atque hoc modo sensum scripturæ Adversarii inferunt, quod tamen fieri non debet. In verbis enim institutionis sacri baptismatis Matth. XXVIII. 19. nihil legitur nisi hæc verba: *πορευθίτες ἐν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς.* K. τ. A. Ex iisdem vero concludere nullo modo licet, egressionem infantis non expectandam esse, aut si in actu moriatur, sine baptismo salvum istum ideo fieri non posse (§. 18. Cap. II.) Instant vero Adversarii cum dicto Johanneo Cap. III. 5. *ὁὺς μὴ ἴδωμεν γεννηθῆναι ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, ἢ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.* Ast, si ea animadvertent Adversarii, quæ supra §. 7. & 9. dicimus, statim etiam responsio ad hoc argumen-

gumentum illis suppeditabitur; Distinguiamus enim inter necessitatem baptismi absolutam & Conditionatum, hypotheticam vero s. conditionatam non vero absolutam hic locum habere ex ll. cc. patet; Ut adeo neque hinc sequatur, infantem talem (§. 17. Cap. II.) ideo necessario esse baptizandum, neque totalem egressionem expectandam.

2.) Rejicimus omnem prorsus auctoritatem humanam, nisi verbo Divino innitatur, quod unicam controversiarum normam & Judicem esse certo est certius, & jam dudum à Theologis nostris contra Adversarios evictum; Quid enim nobis cum Ecclesiae Auctoritate, si Christo, unica *πρωτε διασκελειας αυτης* Petra, destituatur atque fundamento?

§. 3.

II.) Secundum quod nobis formatur ab Adversariis dubium, in his sequentibus consistit; quando nempe dicunt: Quod praesentibus mediis ordinariis ad extraordinaria non fit recurrendum; atqui hoc esse medium salutis ordinarium, quando Deus per baptismum hominem salvum faciat, illud vero extraordinarium, quando Deus stante hac lege gratiae hominem extra baptismum invito, cujus parvuli capaces non sint, atque ita extraordinario medio sine baptismi Sacramento salvaret, ergo neque ad illud medium extraordinarium esse recurrendum, sed inhaerendum magis baptismi Sacramentali, oder *der Noth-Tauffe*. Sed & Distinguendo, inter media salutis ordinaria Applicabilia & inter media salutis ordinaria non Applicabilia; atque ita limitando majorem Adversariorum: Concedimus nimirum, quod praesentibus mediis ordinariis subiecto baptizandi Applicabilibus ad extraordinaria non fit recurrendum, (§. 9. Cap. II.) negamus autem, quod Deus praesentibus aut positis mediis ordinariis (s. posita lege Evangelica, ut dicunt,) subiecto baptizando inapplicabilibus, ad extraordinaria media recurrere non possit.

possit. (§. 9. Cap. II.) Deus quippe omnes homines salvos vult fieri, 2. Pet. III. 9. & §. 13. Cap. II. ergo etiam tales salvos esse capit, qui medii salutis ordinarii Capaces non sunt. Si igitur per viam ordinariam finis à Deo intentus scil. salus hominum non impetratur, neque medium ordinarium applicari potest; Deus propter misericordiam (§. 6. Cap. II.) necessario viam atque medium extraordinarium applicare debet. Non igitur statim ad baptismum Sacramentalem oder die Noth-Tauffe est recurrendum; quod quidem non prorsus prohibitum, non tamen absolute est necessarium. (§. 18. Cap. II.)

§. 4.

III.) Tertium argumentum ab Adversariis contra preces pro infantibus talibus in Ecclesia ad Deum T. O. M. fusas, est directum. Quando dicunt; Sicuti non recte sequatur, Ecclesia orat pro peccatoribus, ut veram poenitentiam agant, pro benefactoribus nostris ut iis Deus sempiterna bona retribuatur, itemque pro infirmis ut feliciter moriantur, &c. ergo omnes peccatores agere veram poenitentiam, ergo omnes benefactores nostros consequi bona sempiterna, &c. ita neque hic sequi: Ecclesia infantes tales offert Deo, ergo ejusmodi infantes, si moriantur ante baptismum salvari: At quæ, qualis, quanta comparatio? qualis conclusio ab adultis ad infantes? à specie ad speciem? à particulari ad particulare? Alia enim sunt prædicata adultorum, alia infantum. Adultos mihi concipere possum, tanquam entia libertate aliqua gaudentia quæ Deo resistere possunt, ne effectum intentum consequatur, infantes vero nondum natos plenarie non ita, de illis enim tam intellectus quam voluntas, atque ita libertas hinc oriens non nisi in potentia prædicari potest. Alia porro sunt petita Ecclesiæ à Deo impetranda temporalia, alia spiritualia; Temporalia bona non nisi sub conditione à Deo petuntur,
spiritualia

spiritualia vero absque conditione expetuntur à Deo atque impetrantur. Quando itaque Ecclesia orat pro peccatoribus, preces hæc ita comparatæ esse debent, ne ordini salutis à Deo constituto contrariantur. Quis enim dubitare vellet, Deum non exaudire hæc preces, quoniam cum fine Dei conveniunt, (§. 2. & 12. Cap. II.) Si vero effectus à Deo intentus non completur, culpa non cadit in Deum, sed in hominem Deo contrariantem & operationibus gratiæ resistentem; In ejusmodi autem infantibus nulla adhuc reperitur resistentia, Nullum itaque remanet dubium, quin Deus preces Ecclesiæ ad se pro istis fufas, neque salutis ordini contrarias, exaudiat. Deus enim per misericordiam suam (§. 6. Cap. 12.) hunc constituit apud tales infantes ordinem salutis, ut immediate fidem in iis, nisi aliter fieri queat, accendat. (§. 8. Cap. præc.)

§. 5.

IV.) Quarto, contra sententiam nostram disputant Adversarii, quando dicunt: Quod baptismus successerit in locum circumcisionis, jam vero ex loco Gen. XVII. 14. ita argumentantur: Si masculi cujus præputii caro circumcisa non est, anima delebitur de populo suo, neque promissionum Divinarum capaces sunt non-circumcisi, sed circumcisi tantum, baptismus vero successit in locum circumcisionis, sequitur, & in N. T. promissionis capaces esse solos baptizatos, incapaces vero non-baptizatos, ergo etiam omnes non baptizatos damnari, quoniam phrasis hæc *excidi de populo suo*, æternas pœnas indieet. R. Ad hoc argumentum quod attinet, concedimus omnino baptismum successisse in locum circumcisionis, concedimus etiam promissionis capaces fuisse solos circumcisos, & esse adhuc solos baptizatos, non tamen exclusis iis, qui sine culpa sua baptismo carere debent, (§. 10. & 18. Cap. II.) concedimus porro per phrasin istam *excindi è populo suo*,

D 3

æter-

æternam indicari damnationem : sed quid inde ? Num ex
 inde probatum est , per incircumcisos intelligi eos , qui
 ante diem octavam sunt mortui ? Nonne hoc modo Deus
 fieret injustus , si eos ideo damnaret , quoniam præcepit ,
 ut die octava demum circumciderentur , eos vero discedere
 ante hoc tempus ex hac vita sineret ? Num inde probatum
 jam dederunt Adversarii , per circumcisos eos intelligi , qui
 sine propria eorum , sed ex parentum malitia atque culpa
 Sacramento hocce Div. fœderali frui non potuerunt : Con-
 trarium sane docuerunt atque monstrarunt B. Lutherus in
 h. l. Chamier in Panstrat. Cath. T. IV. L. III. C. III. Gerhar-
 dus in h. l. & imprimis celeberrimus Ecclesiæ nostræ Do-
 ctor Seb. Schmidius in Tr. suo eruditissimo de circumcisi-
 one p. m. 177. seqq. quo cum & supra dictis viris doctis
 consentientes itaque dicimus , intelligi masculos adhuc in-
 tra Ecclesiam s. populos suos viventes , qui postquam octa-
 va die quacunque de causa aut quocunque casu circumcisi
 non sunt , circumcisionem ipsi negligunt atque contem-
 nunt. Hoc velle verba : *Cujus præputii caro non circum-
 cidetur* : ab eodem pluribus & fufius est monstratum p.
 178. seqq. rationes ejusdem potissimum in sequentibus
 consistunt. 1.) scil. cum dicat לָרֵךְ præputiatus , esse præ-
 dicatum , cujus subjectum sit זָכָר Masculus , qui scil. cir-
 cumcisos non sit. 2.) In hac autem latitudine hoc accipi
 minime posse , quoniam h. m. masculus infra octiduum ,
 qui nondum esset circumcidendus , comminationi invol-
 veretur. Ut itaque hoc modo 3.) is masculus sit intelli-
 gendus , qui post diem octavam circumcisos non sit. Quod-
 que 4.) Excisionis comminatio indicetur , si deinceps non
 circumcisos fuerit. Verba ejus decisoria p. 183. tandem
 hæc sunt : jam dico quandoquidem ejusmodi infanti exci-
 sio non denuntiatur , ex eo statim fundamento , quia octa-
 va die circumcisos non est , sed si sequenti tempore cir-
 cumci-

cumciscus non fuerit, utique sequitur, quod istius excisionis reus non sit, quamdiu in eo statu fuerit, in quo fuit octavo die, h. e. quamdiu rationis nondum est compos & circumcisionem sibi procurare non possit. Nam si reus esset antequam tempus illud attigit, quæ ratio dari potest, quare non ab ipso octavo statim die reus factus sit? Quare cum excisio suspensa sit ab eo, qui post octavam diem non circumcidetur, utique ita intelligenda est, si, postquam procurare sibi circumcisionem potuisset, non procuraverit. Hæc vir doctus Seb. Schmidius. Quæ omnia optime conveniunt cum eo quod supra diximus, §. 10. seq. Cap. II. Accedit, quod verba: quia *pactum meum irritum fecit* requirunt usum rationis, qui in infantibus nondum reperitur; Ut adeo his præmissis satis constet, eandem esse rationem in nostra quæstione de Baptismo ejusmodi infantum.

§. 6.

V.) Quintum & ultimum denique Adversariorum dubium quod contra fidem hujusmodi infantum formatur, ita sese habens: Vel credunt intuitu & fide propria, vel aliena, aut per habitum infusum; propria non, ob debilitatem ætatis, huicque annexam incapacitatem, quod clarum est; neque aliena, præter baptismum, quia hæc deberet esse Ecclesiæ, sed non est, Ecclesiæ fides enim non nisi per Sacramentum fidei, perque januam, quæ est baptismus, Ecclesiam intrantibus, prodesse potest. sed *æ.*) Falsissimum esse, Infantes credere fide aliena; Ut taceam enim verba prophetæ Habac. Cap. III. 4. dicentis: Justus sua fide vivit. §. 15. Cep. præc. vidimus ad fidem requiri notitiam, Assensum & fiduciam; quomodo igitur alius pro me, notitiam assensum & fiduciam habere potest? Non ergo aliena fide frui quis potest, sed *β.*) Propriam igitur fidem infantes habere

bere oportet; Apud infantes vero mediis accipiendi fidem ordinariis minus capaces, Deus pro benignitate & misericordia sua (§. 6. Cap. II.) media extraordinaria applicare debet, ut supra jam monuimus. Accedit quod Davides dicit Psal. VIII. 3. Ex ore infantum atque lactentium præparasti tibi laudem: Nec obstat, quod hoc modo omnes creaturæ dici possent laudare DEum, quia finis creationis fuerit gloria DEi: Hæc enim ipsissima verba allegata invenimus à Christo Matth. XXI. 16. ubi apparet de laude vera ibi sermonem esse, ex fide proveniente, quia sine fide impossibile est placere Deo, Heb. IX. 6. Secure ergo exinde colligimus, fidem in lactentibus DEum accendisse. Patet etiam exinde, in talibus casibus fidem sine baptismo adesse posse, non tamen ordinariæ, sed modo prorsus extraordinario, ad quod Christus etiam respexisse videtur, quando Marc. XVI. 16. ait: qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit, novo vero in antithesi: qui vero non crediderit neque (NB.) baptizatus fuerit, damnabitur sed tantum: qui non crediderit, is damnabitur.

§. 7.

Sufficiant hæc pro scopo nostro. Faxit supremum Numen, ut omnia prodeant in sui sanctissimi nominis gloriam, per Dominum nostrum JESUM Christum, cui sit honos & gloria in secula seculorum Amen.

F I N I S.



00 A 6334

ULB Halle

002 838 133

ULB Sachsen-Anhalt
AUSLEICHSTADTEN 3

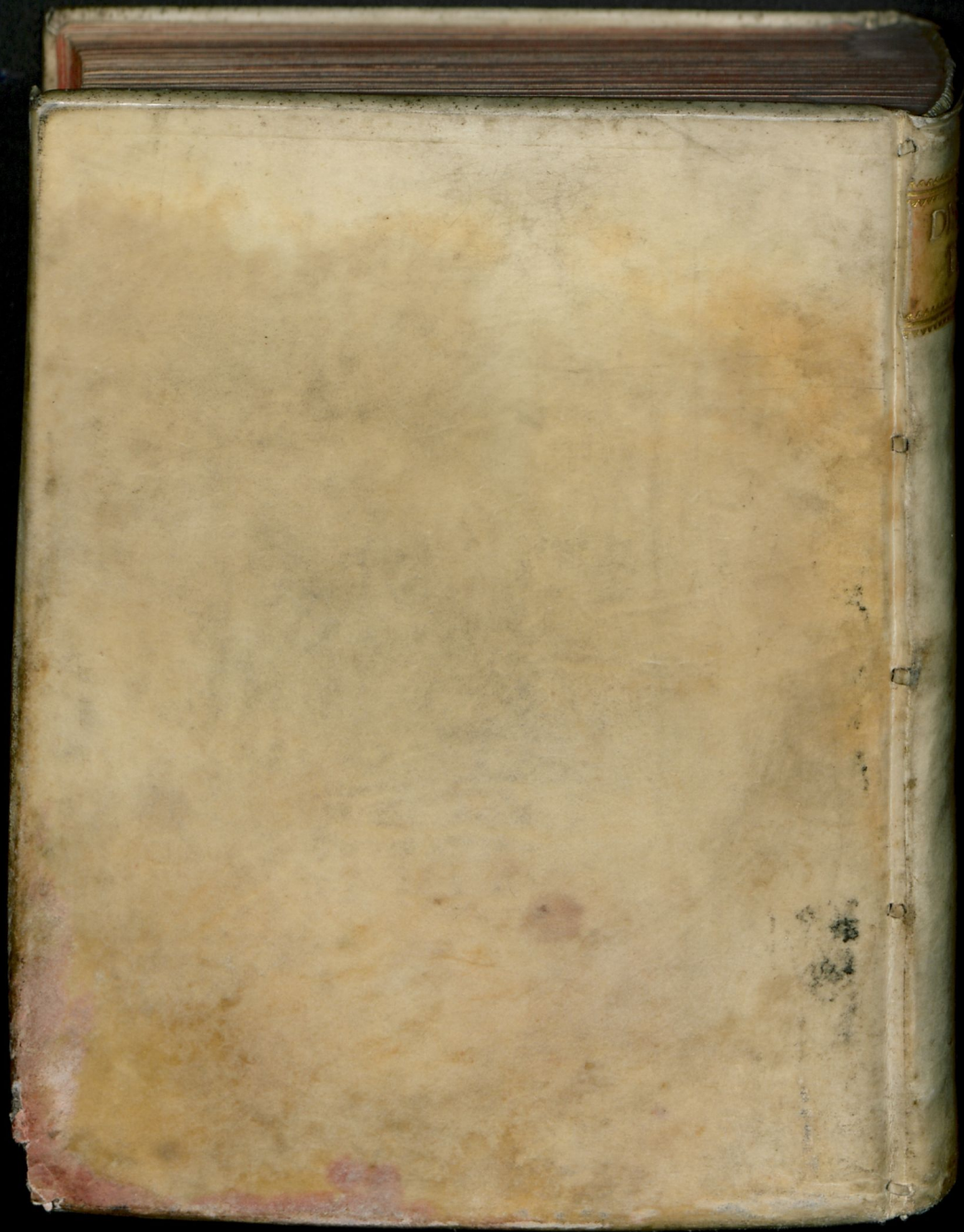
Datum:

2008

E0 - Stri
Fabr. 01

Mi. 44







h. 2
Συγ τῶ Θεῶ.

EXERCITIA PHILOSOPHICO-THEOLOGICA
DUO, HORIS FERIATIS ELABORATA.

UNUM
DE UNITATE
DEI,

ALTERUM

DE BAPTISMO INFANTUM
NONDUM PLANE ET INTEGRE
IN LUCEM EDITORUM,

Oder

Von der Noth = Tauffe
unvollkommen geborner Kinder.

AUCTORE

ANDR. ADAM. HITZIGIO.

P. T. VIC. MINIST. DURL.

TUBINGÆ,

Typis ANTONII HENRICI ROEBELII

A. MDCCXXXVII.